

NOU 2022: 10
Inntektssystemet for kommunene
Innstilling av 29.08.2022

Indre Østfold Regionråd, 9. september 2022

Konst. Kommunedirektør Tron Kallum

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Inntektssystemutvalget

Oppnevnt av Solberg-regjeringen 12. mai 2020

- Ledet av seniorforsker Marianne Haraldsvik
- 4 kommunerepresentanter, 4 fra akademia og 2 fra departementene (KMD og FIN)

Inntektssystemutvalgets inngang

Mandat

- **Foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene og komme med forslag til ny utforming av inntektssystemet for kommunene**
  - Faglig fundert ut fra regresjonsanalyser på kriterier som gir forklaringskraft
  - Objektive kriterier
- **Politiske elementene i inntektssystemet tonet ned**

Over 15 år siden forrige offentlige utvalg foretok en helhetlig vurdering av inntektssystemet for kommunene (Borge-utvalget).

Målsetting med inntektssystemet

- **Alle kommuner skal settes i stand til å tilby sine innbyggere likeverdige og gode kommunale tjenester.**
- **To mekanismer som skal sørge for dette, er**
  - omfordelingen av innbyggertilskuddet gjennom utgiftsutjevningen og
  - utjevningen av skatteinntekter gjennom inntektsutjevningen.

I hovedsak 3 elementer

- 1) **Inntektsutjevningen** – hva skal inngå/hvordan og hvor mye
- 2) **Utgiftsutjevningen** – utjevning av ufrivillige utgiftsforskjeller
- 3) **Regionalpolitiske tilskudd** – politiske føringer

Inntektssystemutvalgets forslag

- 1) **Etablere et jevnere skattegrunnlag og sterkere utjevning av inntekter**
- 2) **Nasjonale satser for kommunenes skatt på inntekt og formue** men litt større frihet for kommunene til å bestemme satser for eiendomsskatt
- 3) **Formuesskatten halveres og erstattes med inntektsskatt** (utbytte ut av grunnlaget bør vurderes)
- 4) **Dagens utjevning av skatteinntekter videreføres**, men suppleres med egen utjevningsordning for eiendomsskatt fra kraftanlegg, konsesjonskraftsinntekter og havbruksinntekter – symmetrisk utjevning med kompensasjonsgrad på 10 prosent.

Omfordeling av eiendomsskatt fra kraft og konsesjonskraftinntekter

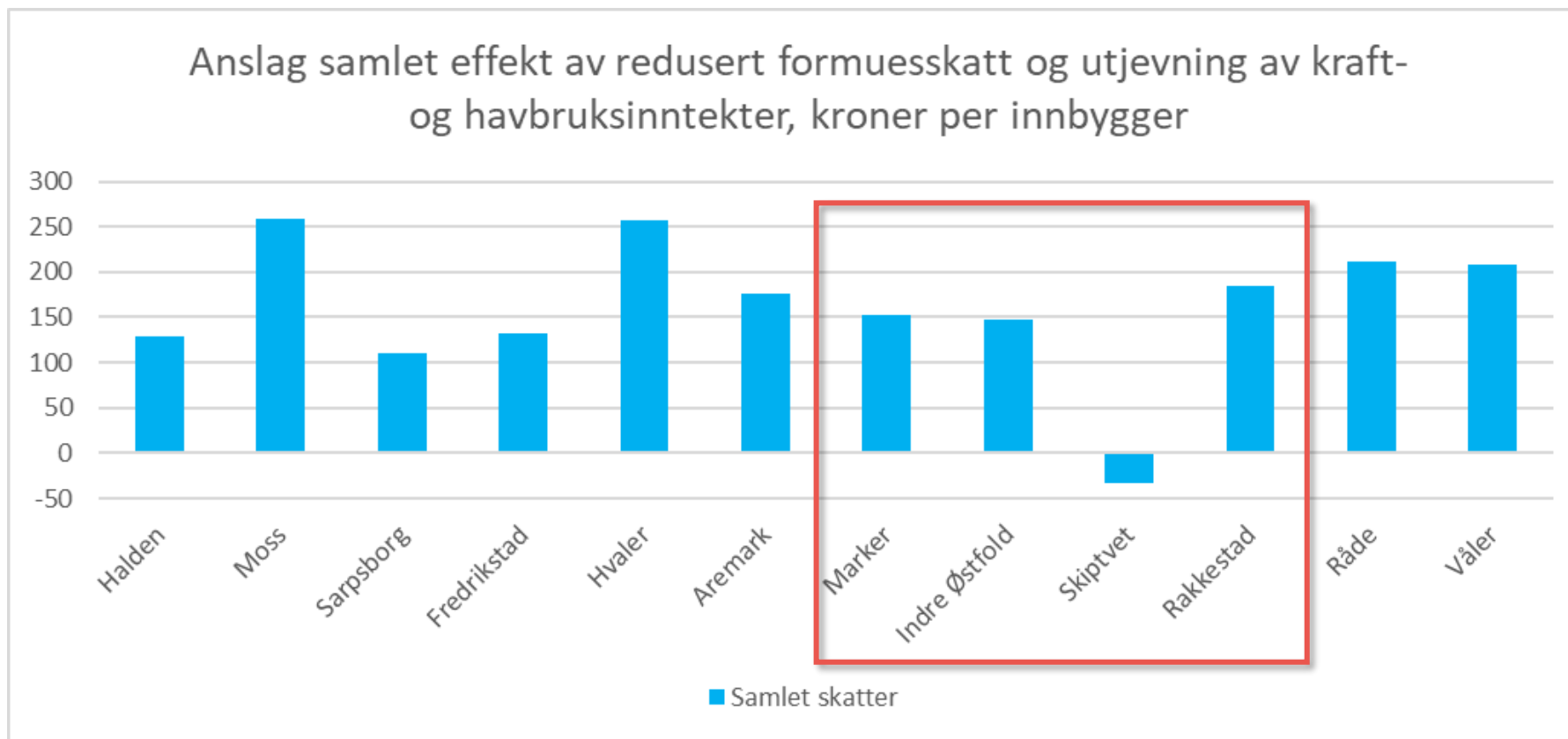
- 1) Kommet tydelig politiske tilbakemeldinger på forslaget
- 2) Foreslår her innlemming av 10 % inntektene som fordeles til alle kommuner

Mulige spørsmål fra regionen:

- 1) *Om en åpner opp for å ta inn dette – hva kommer neste gang?*
- 2) *En kompensasjon for de naturinngrep som gjøres - en samfunnskontrakt*
  - *Legger til rette for naturinngrep til fordel for fellesskapet*
  - *Hvordan løse behovene for økt mat- og energiproduksjon hvis vertskommunenes insentiver reduseres for å legge til rette?*
  - *Hva med det grønne skiftet om insentivene tas bort?*

11 av 12 kommuner i Østfold kommer positivt ut av foreslåtte endringer på skattesiden

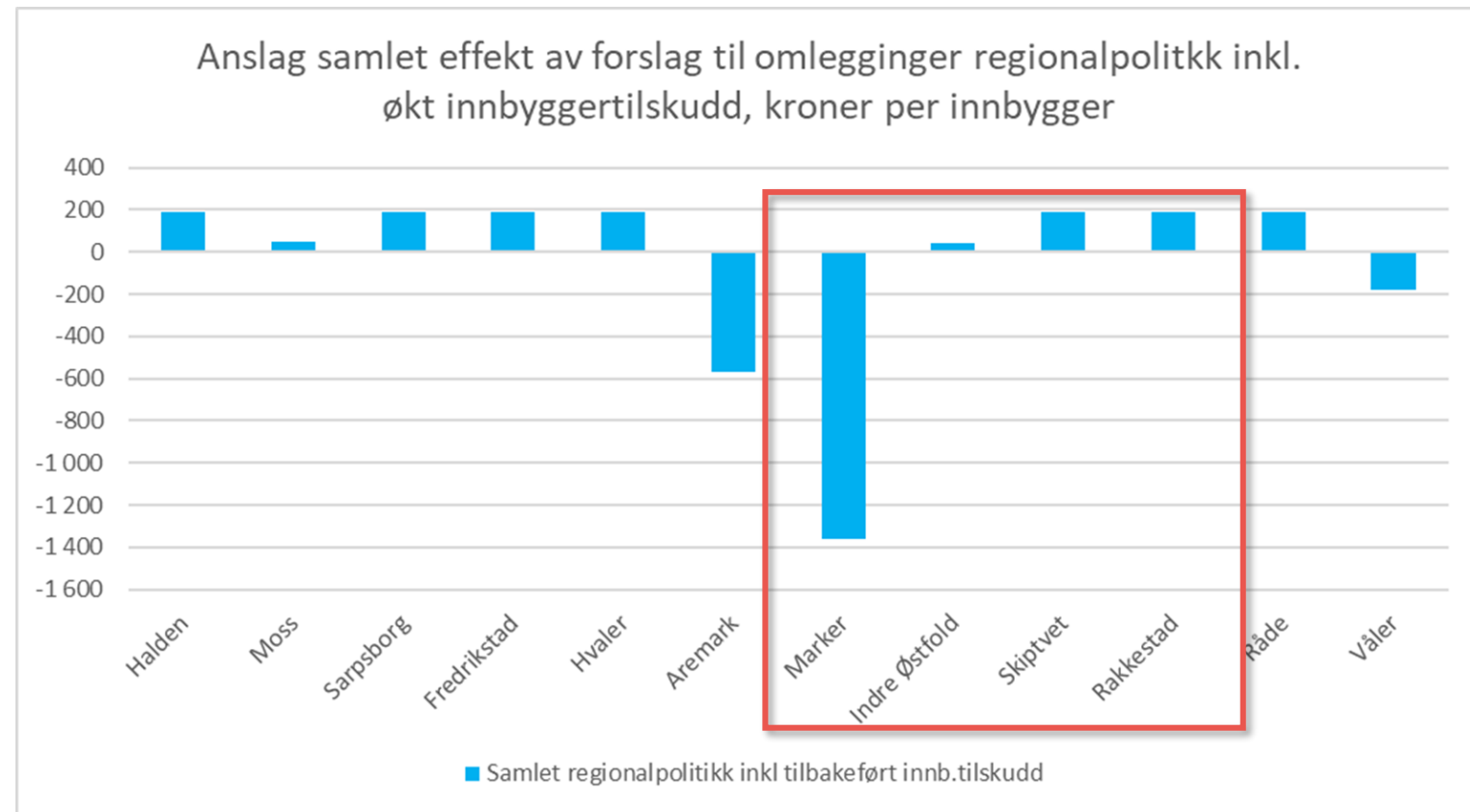
Noen regionalpolitiske tilskudd foreslås avviklet mv.

(bevilgninger foreslås overført til innbyggertilskuddet)

- **Vekstkommunetilskuddet (145,8 mill)**
- **Regionsentertilskuddet (203,4 mill)**
- **Basisrammen for skjønnstilskudd foreslås halvert**
- **Småkommunetillegget fjernes/reduceres betraktelig**

Forslagene til omlegginger i regionalpolitikken slår positivt ut for de fleste kommunene i Østfold, men gir lavere inntekter til Marker, Aremark og Våler

Utgiftsutjevningen

- **Det er store forskjeller mellom kommunene** blant annet i kommunestørrelse, bosettingsmønster, befolkningssammensetning og sosioøkonomiske forhold. Dette gjør at innbyggerne i ulike kommuner har behov for og etterspør ulike tjenester, og kommunenes kostnader ved å tilby disse tjenestene varierer.
- **Målet med utgiftsutjevningen er å utjevne ufrivillige variasjoner i utgiftsbehov og kostnader mellom kommunene.**
- For at utgiftsutjevningen skal være mest mulig treffsikker, **må kriteriene og vektingen av dem oppdateres jevnlig.**
- Utvalget har foretatt en gjennomgang av alle delkostnadsnøkklene i utgiftsutjevningen, og **foreslår endringer i kriterier og vekting i tråd med oppdaterte analyser** av variasjonene i kommunenes utgifter.

Tilskudd med særskilt fordeling som foreslås avviklet (bevilgninger overføres til innbyggertilskudd)

- Tilskudd pr. grunnskole
- Tilskudd til helsestasjons- og skolehelsetjeneste

Hovedprinsippene i utgiftsutjevningen videreføres

Men noen justeringer:

- **Voksenopplæring** flyttes fra delkostnadsnøkkel grunnskole til delkostnadsnøkkel sosiale tjenester
- **Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi og Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig mv** inkluderes i delkostnadsnøkkel sosiale tjenester (inngår i dag ikke i utgiftsutjevningen)

Kostnadsnøkklene i utgiftsutjevningen oppdateres basert på nye analyser. Innebærer bl.a. at

- Smådriftsulemper (basistilskudd) vektes opp
- Psykisk utviklingshemmede vektes ned

Barnehagenøkkelen

- en av de mest omstridte foreslås endret, men slår ikke nødvendigvis bedre ut

Lønnstakere 25–54 år i heltidsstilling erstatter utdannings- og kontantstøttekriteriene.
Regionen med landbruk - slår det positivt ut når det gjelder lønnstakere og ikke selvstendig næringsdrivende?

Barnehage

Kriterium	Vekt 2022	Inntekts- system- utvalget
Innbyggere 2 - 5 år	0,7816	
Innbyggere 1 - 5 år		0,7991
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,1042	
Innbyggere med høyere utdanning	0,1142	
Lønnstakere 25 - 54 år i heltidsstilling		0,2009
Sum	1,0000	1,0000

Pleie- og omsorgsnøkkelen

Kriteriet psykisk utviklingshemmede over 16 år vektet betydelig ned, og ikke gifte erstattes med aleneboende

Pleie og omsorg

Kriterium	Vekt 2022	Inntekts- system- utvalget
Innbyggere 0-66 år	0,1430	0,2356
Innbyggere 67-79 år	0,1101	0,1292
Innbyggere 80-89 år	0,2025	0,2064
Innbyggere 90 år og over	0,1068	0,1018
Sone	0,0112	0,0116
Nabo	0,0112	0,0116
Gradert basistilskudd	0,0119	0,0107
Dødlighetskriteriet	0,1313	0,1292
Ikke-gifte over 67 år	0,1313	
Aleneboende over 67 år		0,1145
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	0,1406	0,0494
Sum	1,0000	1,0000

Barnevernsnøkkelen

Fortsatt svak forklaringskraft og to alternative modeller
Bør jobbe videre med analyser slik at effekter av barnevernsreformen kan fanges opp

Barnevern

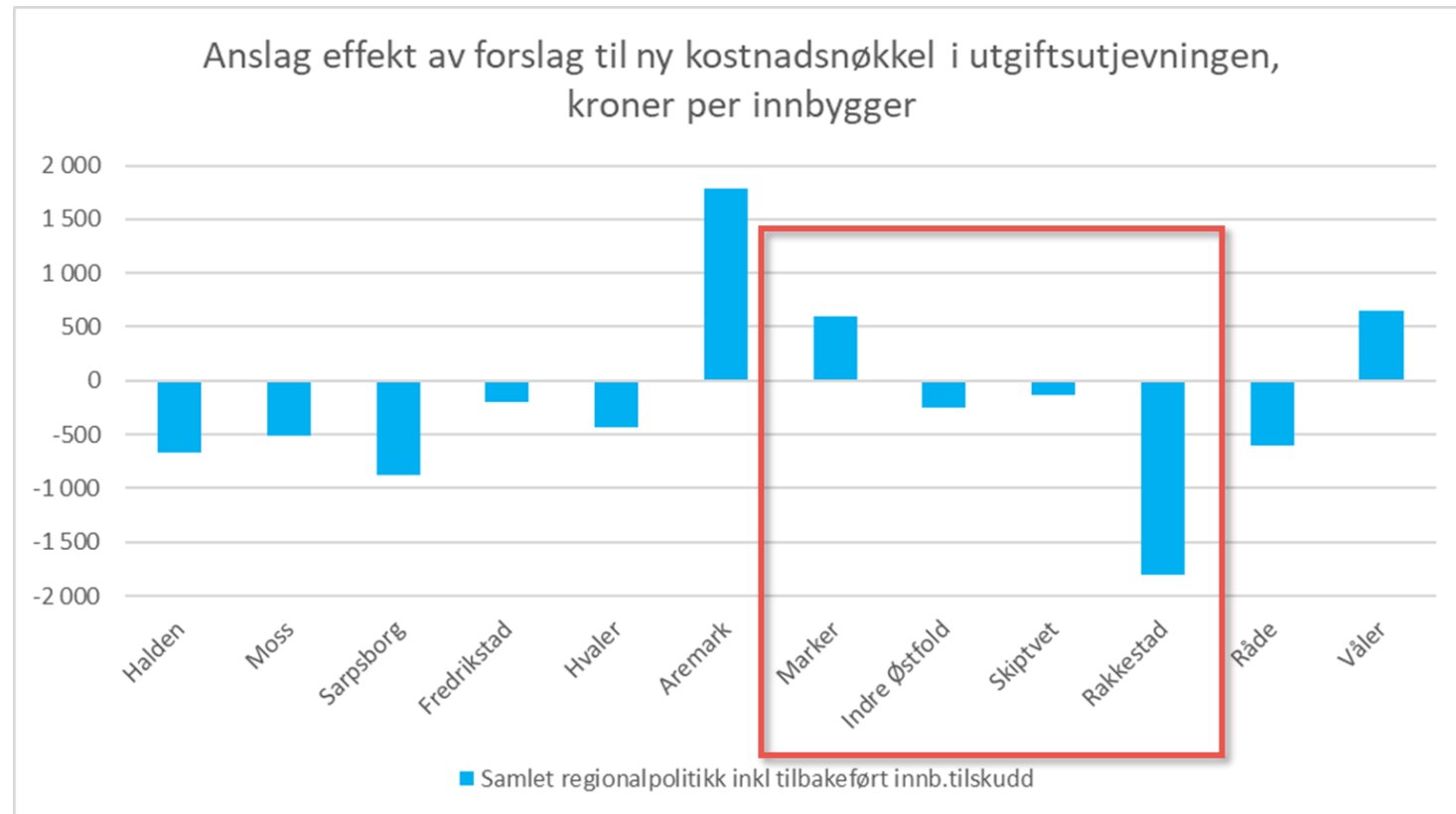
Kriterium	Vekt 2022	Inntekts- system- utvalget alt 1	Inntekts- system- utvalget alt 2
Innbyggere 0-22 år	0,3301		
Innbyggere 0-24år		0,0608	0,2537
Lavinntekt	0,2577	0,2424	0,2582
Barn 0-15 år med enslig forsørger	0,4122		0,1574
Pasienter med psykiske lidelser (NPR)		0,3559	0,3307
Personer med lav utdanning		0,3409	
Sum	1,0000	1,0000	1,0000

Forslaget til ny kostnadsnøkkel gir redusert utgiftsbehov (og rammetilskudd) for mange av Østfoldkommunene

Klarer Østfold å håndtere levekårsutfordringene med denne nøkkelen?

Andre temaer og forslag fra utvalget

Gjesteinnbyggere (hyttekommuner, studiekommuner):

- Ingen særskilt kompensasjon

Toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjenester: (største øremerkede tilskudd, om lag 11 mrd. kroner)

- Utformingen av tilskuddet bør endres/justeres fra en ren individrettet ordning til en ordning der en i større grad legger vekt på kommunens samlede utgifter til personer i ordningen

Inntektsgarantiordning videreføres:

- Vekst i beregnet rammetilskudd kan maksimalt ligge 400 kroner per innbygger under landsgjennomsnittet

Anslag fordelingsvirkninger

Tabell 1.1 Anslag på fordelingsvirkninger av utvalgets forslag til endringer i inntektssystemet. Tall i kroner per innbygger.

	Innbyggere per 1.1.21	Frie inntekter inkl. eiend. skatt, kons. kraftinnt. og havbr. fond.	Sum ford. virkn. endr. skatt	Sum ford. virkn. endr. reg.pol. tilsk.	Avvikl. tilsk. per grunnskole	Ford. virkn. forslag til ny kostnads- nøkkel	Sum ford. virkn. utvalgets forslag	INGAR år 1, inkl. fin. av ordn. (isolert effekt)	Anslag ford. virkn. år 1, inkl. INGAR	
	Kol. 1	Kol. 2	Kol. 3	Kol. 4	Kol. 5	Kol. 6	Kol. 7	Kol. 8	Kol. 9	
3001 Halden	31 387	63 133	128	188	54	-673	-302	-58	-360	
3002 Moss	49 668	63 021	259	51	60	-510	-140	-83	-224	
3003 Sarpsborg	57 372	64 937	110	188	48	-881	-535	151	-384	
3004 Fredrikstad	83 193	62 216	132	188	50	-199	170	-142	28	
3005 Drammen	101 824	60 567	252	-205	73	15	135	-142	-8	
3006 Kongsberg	27 694	62 883	188	188	-4	365	737	-142	594	
3007 Ringerike	30 835	61 024	158	188	35	645	1 026	-142	884	
3011 Hvaler	4 694	71 602	257	188	125	-434	137	-142	-5	
3012 Aremark	1 325	79 846	177	-567	-150	1 773	1 233	-142	1 090	
3013 Marker	3 601	68 517	153	-1 358	92	602	-510	213	-297	- 1 100 000
3014 Indre Østfold	45 201	61 851	147	44	-24	-252	-84	-142	-226	- 10 400 000
3015 Skiptvet	3 825	66 306	-32	188	-32	-130	-6	-142	-148	- 600 000
3016 Rakkestad	8 222	67 214	184	188	-13	-1 809	-1 450	1 079	-371	- 3 000 000
3017 Råde	7 568	63 970	211	188	32	-608	-177	-123	-299	
3018 Våler	5 805	63 463	209	-182	-112	665	580	-142	437	
3019 Vestby	18 290	62 042	228	120	41	546	935	-142	793	
3020 Nordre Follo	60 034	62 616	300	62	40	195	597	-142	455	
3021 Ås	20 439	59 509	233	188	9	112	542	-142	399	
3022 Frogn	15 953	61 186	222	188	42	130	581	-142	439	
3023 Nesodden	19 805	61 766	339	188	3	-287	243	-142	101	

Veien videre

- **Politiske signaler om å ta inn**
  - **Eiendomsskatt på kraftverk, konsesjonskraft, konsesjonsavgift og havbruksinntekter i inntektssystemet**
- **Sendes hele eller deler på høring?**
- **Politisk behandling**

